

**Occupational
Health & Safety**

07/2016

**EUROPEAN TRADE UNION COMMITTEE FOR EDUCATION
COMITE SYNDICAL EUROPEEN DE L'EDUCATION**

**Orientări practice comune privind
modul de promovare al
inițiativelor comune ale
partenerilor sociali la nivel european,
național, regional și local
pentru
prevenirea și combaterea riscurilor și
pericolelor psihosociale
în sectorul educație**

**Partenerii sociali promovează locuri de muncă decente
în sectorul educație pentru o
viață profesională mai sănătoasă**

*Acest proiect este susținut de Comisia Europeană,
DG Ocuparea Forței de Muncă, Afaceri Sociale și Incluziune.*

Also available in English:

“Joint practical guidelines on how to promote joint social partner initiatives at European, Regional and Local level to prevent and combat psychosocial hazards in education”

Egalement disponible en français:

«Lignes directrices pratiques et communes visant à promouvoir des initiatives conjointes des partenaires sociaux aux niveaux européen, national, régional et local, dans le but de prévenir et de combattre les risques psychosociaux dans l'éducation »

Auch auf Deutsch verfügbar:

«Gemeinsame Praxisleitlinien für die Förderung gemeinsamer Initiativen der Sozialpartner auf europäischer, regionaler und lokaler Ebene zur Prävention und Bekämpfung psychosozialer Risiken im Bildungswesen»

Saatavilla myös suomeksi:

«Yhteiset käytännön ohjeet miten edistää työmarkkinaosapuolten yhteisiä aloitteita Euroopan laajuisesti sekä kansallisella, alueellisella ja paikallisella tasolla psykososiaalisten riskien estämiseksi ja torjumiseksi opetuslalla»

También disponible en español:

«Directrices prácticas conjuntas sobre cómo promover iniciativas conjuntas de los interlocutores sociales a nivel local, regional y europeo para prevenir y combatir los riesgos psicosociales en la educación»

также доступен на русском языке:

«Совместные практические руководящие принципы по продвижению совместных инициатив социальных партнеров на европейском, региональном и местном уровнях для предотвращения и борьбы с психосоциальными рисками в секторе образования»

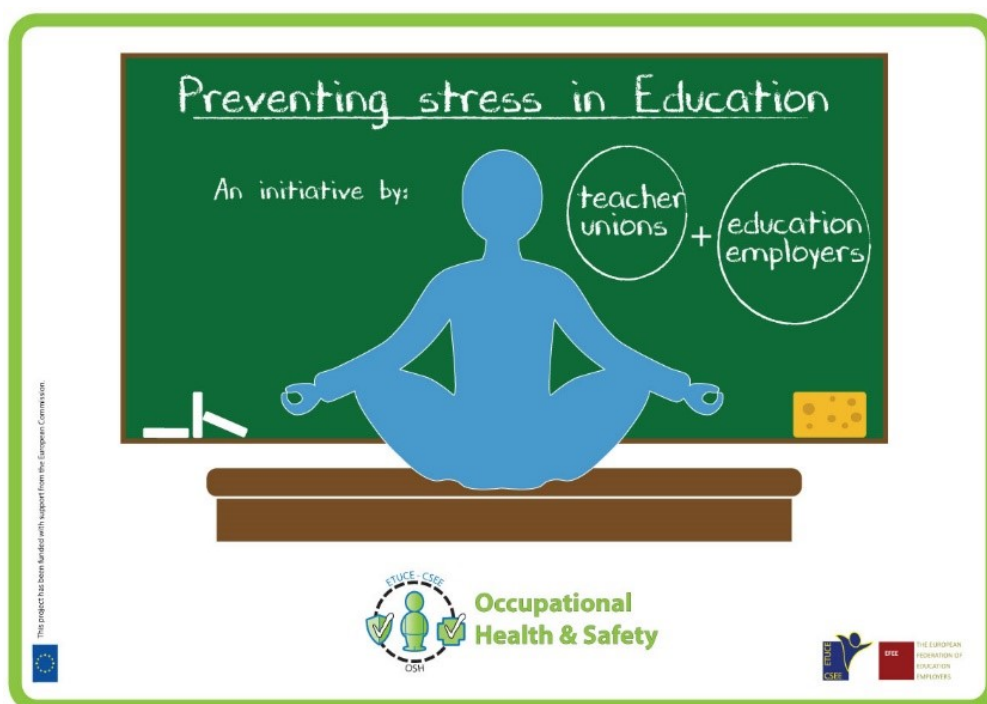
Este permisă reproducerea totală sau parțială a acestei publicații fără autorizație. Cu toate acestea, este necesar să se facă trimitere la ETUCE și să se expedieze copii către secretariatul ETUCE.

Publicat de Comitetul Sindical European pentru Educație – Bruxelles 2016

„Proiectul a fost finanțat cu sprijinul Comisiei Europene. Prezenta publicație reflectă doar opinia autorului, iar Comisia nu poate fi considerată responsabilă pentru orice utilizare posibilă a informațiilor conținute aici.”

1	Prezentarea proiectului	5
1.1	Obiectivul proiectului	5
1.2	Metodologia.....	5
1.3	Grupul consultativ	5
2	Activități desfășurate în cadrul proiectului	6
2.1	Sondajul online	7
2.2	Studii de caz.....	8
2.2.1	Belgia	8
2.2.2	Finlanda.....	8
2.2.3	Germania.....	9
2.2.4	România	9
2.3	Seminarii de instruire	9
2.4	Conferința de încheiere.....	10
3	Orientări practice comune	12
3.1	Introducere	12
3.2	Definiție	13
3.3	Scop	14
3.4	Recomandări – Faceți primul pas!	15
4	Acronime.....	19
5	Publicații și rapoarte.....	20

1 Prezentarea proiectului

Pentru implementarea programului de activitate comun al ETUCE și EFEE pentru perioada 2014 - 2015 referitor la Dialogul social european în domeniul educației (ESSDE) și în lumina priorităților stabilite în cadrul strategic al UE privind sănătatea și siguranța la locul de muncă 2014 - 2020, ETUCE și EFEE și-au unit eforturile în derularea unui proiect de doi ani, intitulat „Partenerii sociali promovează locuri de muncă decente în sectorul educație pentru o viață profesională mai sănătoasă”, susținut financiar de Comisia Europeană.

În cadrul proiectului, ETUCE și EFEE au identificat modalități concrete și practice de prevenire a pericolelor psihosociale și de combatere a stresului la locul de muncă în sectorul educație. Rezultatul proiectului este reprezentat de orientările practice comune destinate sindicatelor și angajatorilor din educație privind modul de promovare a inițiativelor comune ale partenerilor sociali la nivel european, național, regional și local pentru prevenirea și combaterea pericolelor psihosociale în acest sector.

1.1 Obiectivul proiectului

Principalul obiectiv al acestui proiect, finanțat de UE, a fost elaborarea de orientări practice concrete pentru promovarea locurilor de muncă decente în sectorul educație pentru prevenirea și combaterea riscurilor și pericolelor psihosociale, precum stresul la locul de muncă. Mai presus de toate, proiectul a avut drept scop promovarea inițiativelor partenerilor sociali la nivel european, național, regional și local, abordând provocările care stau în calea creării și menținerii unor locuri de muncă sănătoase și sigure și accentuând necesitatea ca sindicatele și angajatorii din sectorul educație să colaboreze în vederea soluționării acestor provocări. Cu ajutorul acestor orientări și prin elaborarea de strategii și acțiuni concrete, ETUCE și EFEE își propun să susțină partenerii sociali din sectorul educație și afiliații acestora pentru a crește în continuare, în rândul părților interesate relevante, gradul de conștientizare a importanței asigurării unor condiții de muncă mai sănătoase și sigure în instituțiile de învățământ.

1.2 Metodologia

Proiectul a fost susținut științific de FFAW – Centrul de Cercetare în domeniul Științelor Ocupaționale din Freiburg, Germania și de ISTAS – Institutul Sindical pentru Locuri de Muncă, Mediu și Sănătate din Spania. Informații despre inițiativele de bune practici pentru prevenirea riscurilor psihosociale și a stresului la locul de muncă au fost colectate într-un sondaj online și în studiile de caz realizate în patru țări (România, Finlanda, Belgia și Germania).

1.3 Grupul consultativ

Grupul consultativ, în colaborare cu secretariatul ETUCE, a fost responsabil de planificarea și organizarea tuturor activităților proiectului. Grupul consultativ a fost format din patru membri din partea sindicatelor naționale din învățământ și doi membri din partea federațiilor

naționale ale angajatorilor. Pentru a asigura schimbul de expertiză cu privire la diferitele scenarii de sănătate și securitate la locul de muncă în sectorul educației din Europa, membrii grupului au fost aleși din diverse regiuni geografice. Membrii grupului consultativ sunt originari din Finlanda (Tari, Aho, AFIEE), Regatul Unit (Sarah Lyons, NUT), Germania, (Ute Foit, VBE), Belgia, (Stéphane Vanoirbeck, SEGEC), Spania (Patrizio Pérez, FECCOO) și România (Alexandra Cornea, FSLI).

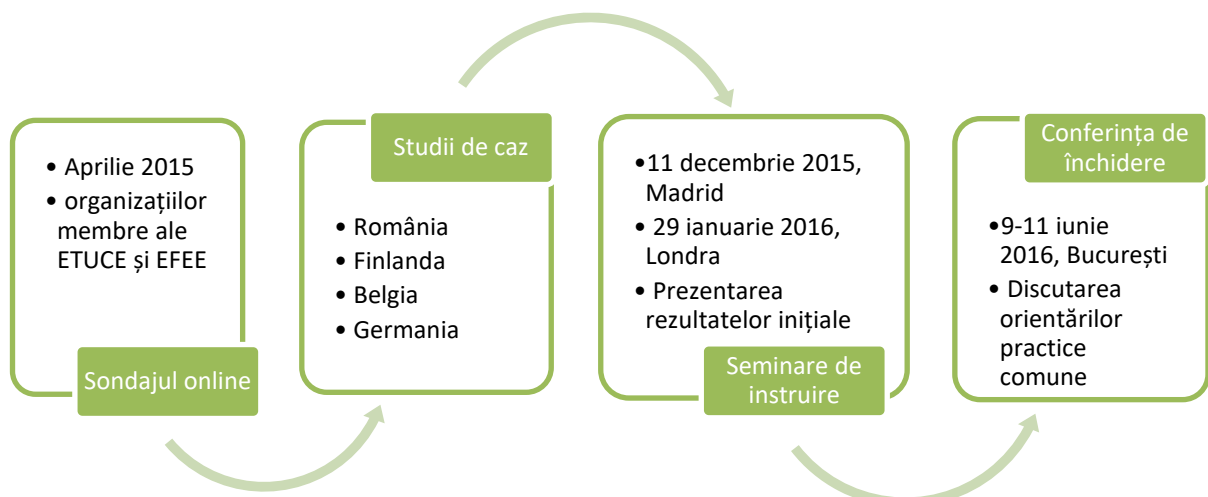

Grupul consultativ (Alexandra Cornea, FSLI, România; Ute Foit, VBE, Germania; Stéphane Vanoirbeck, SEGEC, Belgia; Sarah Lyons, NUT, UK, Patrizio Pérez, FECCOO, Spania; Tari Aho, AFIEE, Finlanda)

Membrii grupului consultativ au sprijinit desfășurarea proiectului cu expertiza și cunoștințele lor în prevenirea riscurilor și pericolelor psihosociale și în combaterea stresului la locul de muncă. Hans-Joachim Lincke (FFAW, Germania), Matthias Nübling (FFAW, Germania), Clara Llorens (ISTAS, Spania) și Salvador Moncada (ISTAS, Spania), împreună cu secretariatul ETUCE, au realizat un sondaj online, au susținut organizarea studiilor de caz și a interviurilor și au elaborat și finalizat orientările practice comune.

2 Activități desfășurate în cadrul proiectului

În cadrul acestui proiect, au fost desfășurate patru activități de bază. Prima activitate a constat în realizarea unui sondaj online în rândul organizațiilor membre ale ETUCE și EFEE. Cea de-a doua – desfășurarea studiilor de caz în patru țări. Finlanda, România, Germania și Belgia au contribuit la colectarea informațiilor despre inițiativele de bune practici pentru prevenirea pericolelor psihosociale în sectorul educației. Cea de-a treia activitate a avut drept scop organizarea a două seminarii, în cadrul cărora au fost prezentate rezultatele preliminare ale sondajului online și studiile de caz și au fost discutate orientările practice

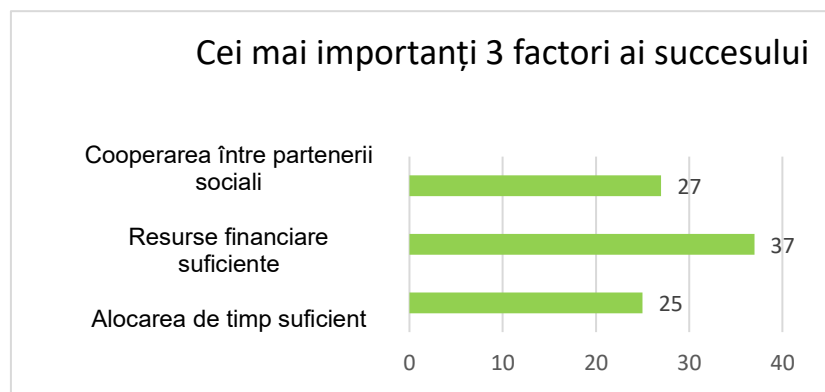
comune. În cele din urmă, a fost organizată o conferință de încheiere la București pentru a discuta, completa și valida orientările practice comune cu privire la modul de promovare a inițiativelor comune ale partenerilor sociali la nivel european, național, regional și local.

2.1 Sondajul online

În vederea colectării de date cu privire la legislația existentă în materie de sănătate și siguranță la locul de muncă, acordurile și măsurile partenerilor sociali și acțiunile întreprinse la nivel de școală pentru prevenirea pericolelor psihosociale și stresului la locul de muncă, a fost realizat un sondaj online. Sondajul a fost distribuit tuturor organizațiilor membre ale ETUCE și EFEE în aprilie 2015. La sondaj au participat 55 de organizații membre din 28 de țări: 36 de respondenți din rândul organizațiilor ETUCE și 19 respondenți din rândul organizațiilor membre ale EFEE. Aceasta corespunde, per total, unei rate generale de răspuns de 34% din toate organizațiile membre ale ETUCE și EFEE.

După cum arată rezultatele, în studiu au fost reprezentate sindicate și angajatori din sectorul educației din diferite tipuri și niveluri de școli. Inițiativele și acțiunile care au fost menționate cel mai frecvent în cadrul sondajului și au obținut cea mai înaltă rată de succes tratează următoarele aspecte: „organizarea sănătății și securității în instituțiile de învățământ” (60%), „combaterea intimidării și hărțuirii în rândul elevilor” (57%), „îmbunătățirea calității leadership-ului și feedbackului” (55%) și „crearea mai multor oportunități de dezvoltare profesională (51%).

Organizațiile membre ale ETUCE și EFEE au constatat că alocarea de timp suficient și resursele financiare suficiente (sau lipsa acestora) sunt factori atât contributivi, cât și de provocări pentru succesul inițiativelor și acțiunilor de prevenire a stresului la

locul de muncă. Un alt factor decisiv pentru succesul acțiunilor menționate de respondenți a fost cooperarea între partenerii sociali.

În plus, sondajul a demonstrat că membrii afiliați ai EFEE și ETUCE au fost mult mai conștienți de acțiunile și inițiativele lor, înregistrând un grad mai mare de succes decât în cazul celor inițiate de partenerii lor sociali. Deși rezultatele sondajului online au demonstrat că ambii parteneri sociali s-au implicat activ în promovarea sănătății în sectorul educației, acțiunile și inițiativele cel mai frecvent menționate de respondenți au fost lansate fie de un sindicat, fie de o organizație patronală.

Referitor la parteneriatele sociale, rezultatele au arătat că cele mai frecvente domenii de acțiune au fost concentrate asupra reducerii violenței, dezvoltării profesionale și îmbunătățirii echilibrului între viața profesională și cea privată. Totuși, cele mai reușite inițiative

menționate de sindicatele și angajatorii din educație cu privire la parteneriatele sociale comune au vizat reducerea nesiguranței locului de muncă și colectarea datelor cu privire la stresul la locul de muncă prin intermediul sondajelor sau al evaluării riscurilor.

2.2 Studii de caz

În cele patru studii de caz¹ realizate în Belgia, Germania, România și Finlanda, au fost intervieuați 85 de respondenți în interviuri individuale și de grup semi-structurate. Respondenții (25 în Belgia, 16 în Finlanda, 19 în Germania și 25 în România) au fost întrebați despre factorii de stres, despre modul de combatere a stresului la locul de muncă și despre modul de prevenire a riscurilor și pericolelor psihosociale în sectorul educațional. Printre respondenți s-au numărat profesori, directori de școală, reprezentanți ai sindicatelor și organizațiilor patronale din educație, ai ministerelor educației și muncii și ai autorităților din domeniul educației.

2.2.1 Belgia

Rata înaltă de fluctuație a profesorilor debutanți este considerată o problemă gravă în școlile secundare din Belgia, fiind cauzată de stresul la locul de muncă și de lipsa unor mecanisme de prevenire a riscurilor psihosociale. Condițiile de recrutare care duc la funcții nesigure și temporare, volumul mare de muncă și discrepanța între instruirea profesorilor și

practica pedagogică sunt cei mai importanți factori de stres pentru profesorii debutanți din Belgia. La nivel de școală, intervieuații au menționat că prevenirea riscurilor psihosociale a fost recent introdusă printre prioritățile ce țin de sănătatea și siguranța la locul de muncă. Vrij Technisch Instituut din Aalst și Institutul Saint-Joseph din Ciney au elaborat programe de mentorat pentru diminuarea discrepanței dintre instruirea inițială a profesorilor și practica pedagogică. Programele sunt concentrate asupra fortificării competențelor de predare și dezvoltării abilităților profesorilor debutanți.

2.2.2 Finlanda

Profesorii și directorii de școli din Finlanda se confruntă cu mari așteptări din partea părinților și elevilor, cu cerințe cantitative, emoționale și cognitive, precum și cu necesitatea unui angajament sporit din partea profesorilor din cauza creșterii duratei navetei zilnice și utilizării de e-mailuri și altor sisteme online în contextul educațional. Abordările întreprinse la nivel național sunt: realizarea de programe de informare și instruire în masă de către partenerii sociali și încurajarea școlilor, de către autoritățile municipale, să împărtășească progresele lor privind modalitatea de organizare a activității și inovațiile introduse. Unele bune practici observate la nivel de școală sunt: modele de leadership colegial și cooperant,

¹ Rapoartele celor patru studii de caz sunt disponibile pe pagina web a ETUCE: [România](#) [Finlandia](#) [Germania](#) [Belgia](#)

integrarea prevenirii riscurilor psihosociale în procesul zilnic al școlii și norme de utilizare a TIC și răspuns la e-mailuri.

2.2.3 Germania

Studiul de caz din Germania a demonstrat că reformele și proiectele implementate în cadrul școlii impun cerințe cantitative sporite, ceea ce lasă timp insuficient pentru predare și duce, în cele din urmă, la un dezechilibru între viața profesională și cea personală a cadrelor didactice. La nivel regional, în Renania de Nord - Westfalia riscurile psihosociale sunt evaluate în

mod sistematic cu scopul de a ajuta școlile să elaboreze măsuri de prevenire. Instruirile cu privire la managementul stresului și sursele de stres atât la nivel organizațional, cât și comportamental au fost menționate drept exemplu de măsură preventivă. Mai mult decât atât, în cadrul anumitor programe precum „Bildung und Gesundheit” („Educație și sănătate”) se oferă finanțare și instruire școlilor pentru ca acestea să devină școli „sănătoase”. La nivel local, intervievații au discutat schimbarea rolului profesorilor: profesorii sunt tot mai mult percepuți ca parte a echipei, și nu ca parte izolată în sala de clasă. Această „schimbare” rezultă într-o repartizare clară a activității între profesori, directorii de școli și alți membri ai personalului didactic.

2.2.4 România

În studiul de caz din România, intervievații au menționat în mod unanim că volumul mare de lucru și salariile mici sunt posibile pericole psihosociale în sistemul educațional. Volumul mare de muncă este cauzat de raportul disproporționat elev/profesor, de birocrăția care duce la ore excesive de muncă și de programa vastă ce cuprinde multe examene. În vederea reducerii volumului de muncă pentru profesori, guvernul României și sindicatele din învățământ au convenit în 2014 să recruteze mai mulți profesori. Echipele de muncă participative pentru partajarea materialelor, elaborarea planurilor de muncă și distribuirea sarcinilor, învățarea reciprocă pentru a sprijini profesorii debutanți și luarea în calcul a numărului de elevi din clasă la elaborarea orarelor sunt unele exemple de bune practici menționate la nivel de școală.

2.3 Seminarii de instruire

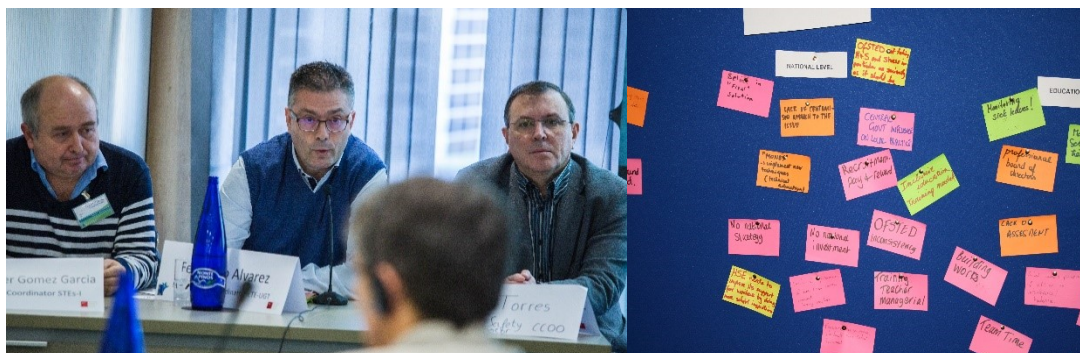
Cu participarea a circa 40 de afiliați ai sindicatelor și organizațiilor patronale din educație, obiectivul seminariilor de instruire² a fost examinarea acelor măsuri sau inițiative care ar putea fi întreprinse în comun de angajatorii și angajații din educație pentru a preveni riscurile psihosociale și stresul la locul de muncă în instituțiile de învățământ. Au fost organizate două seminarii de instruire pentru a examina bunele practici adunate în cadrul studiilor de caz în baza rezultatelor preliminare ale sondajului online. În plus, participanții au

² Rapoartele seminariilor de instruire sunt disponibile pe pagina web a ETUCE:

[Raportul privind primul seminar de instruire din Madrid](#)

[Raportul privind al doilea seminar de instruire din Londra](#)

avut posibilitatea de a-și împărtăși propriile experiențe și expertize cu privire la prevenirea riscurilor psihosociale și a stresului la locul de muncă în sectorul educației. De asemenea, seminariile de instruire au oferit participanților posibilitatea de a discuta idei pentru orientările practice comune cu privire la prevenirea pericolelor psihosociale și a stresului la locul de muncă.

2.4 Conferința de încheiere

În 9-10 iunie 2016, la București a avut loc conferința de încheiere. 70 de reprezentanți ai organizațiilor membre ale EFEE și ETUCE din țările UE (și candidate) și EFTA s-au întrunit pentru a prezenta și reflecta asupra rezultatelor activităților de proiect și a discuta și completa proiectul de orientări comune.

Prof. (emerit) dr. Bernhard Sieland de la Universitatea Leuphana Luneburg a prezentat exemple bune și date privind măsurile naționale, locale și personale de prevenire a riscurilor psihosociale în sectorul educației. Acesta a evidențiat importanța condițiilor sănătoase de muncă atât pentru profesori, cât și pentru elevi. Dl. Tim Tregenza, manager de rețea la Agenția Europeană pentru Securitate și Sănătate în Muncă (EU-OSHA) a oferit unele informații cu privire la obiectivele pentru perioada 2014 - 2020, stabilite în cadrul strategic european și a prezentat rezultatele Sondajului european în rândul întreprinderilor privind riscurile noi și emergente (ESENER), care a fost efectuat în anul 2014 pentru a doua oară. Dr. Hans-Joachim Lincke – cercetător la Institutul FFAW (Centrul de Cercetare pentru Științe Ocupaționale din Freiburg), a familiarizat participanții cu rezultatele proiectului. Dl. Stefaan Ceuppens, funcționar responsabil de politicile pentru dialogul social al Direcției Generale Ocuparea Forței de Muncă, Afaceri Sociale și Incluziune a Comisiei Europene a informat participanții despre importanța dialogului social european în promovarea locurilor de muncă sigure și sănătoase. Wouter Massink, producătorul filmului pentru proiect, a prezentat pentru prima dată filmul de scurt metraj realizat. Filmul arată bunele practici din diferite contexte, utilizate de școli pentru a face față și a preveni pericolele psihosociale din domeniul educației.

Reprezentanții sindicatelor și angajatorilor din educație au discutat, în trei grupuri de lucru, proiectul de orientări practice comune. În cadrul primului grup de lucru, participanții au avut posibilitatea de a reflecta critic asupra orientărilor și de a propune unele modificări. În cadrul celui de-al doilea grup de lucru, s-a discutat despre aplicarea în practică a acestor orientări.

Ținând cont de rezultatele discuțiilor și a activității grupurilor de lucru au fost modificate orientările practice comune cu privire la *„Modul de promovare a inițiativelor comune ale partenerilor sociali la nivel european, național, regional și local pentru prevenirea și combaterea pericolelor psihosociale în sectorul educațional”*. Acestea pot fi găsite în următorul capitol.

3 Orientări practice comune

Modul de promovare al inițiativelor comune ale partenerilor sociali la nivel european, național, regional și local pentru prevenirea și combaterea pericolelor psihosociale în sectorul educațional

Promovarea locurilor de muncă decente în sectorul educație pentru o viață profesională mai sănătoasă

3.1 Introducere

Locurile de muncă sănătoase și sigure în sectorul educație reprezintă o condiție prealabilă pentru o educație de calitate. Conștientizând că stresul la locul de muncă și riscurile psihosociale au un impact negativ asupra sănătății și reprezintă o povară financiară considerabilă pentru indivizi, organizații și societăți, în cadrul acestui proiect au fost încurajate inițiativele partenerilor sociali de promovare a locurilor de muncă decente în sectorul educație pentru o viață profesională mai sănătoasă. Proiectul a contribuit la identificarea modalităților concrete și practice de prevenire și combatere a stresului la locul de muncă în sectorul educație, cu accent pe inițiativele comune ale partenerilor sociali. Orientările sprijină implementarea în continuare a planurilor de acțiune și a documentelor de politici ale partenerilor sociali din sectorul educației, a cadrului strategic al UE privind sănătatea și siguranța la locul de muncă 2014 – 2020 și a Directivei 89/391/CEE privind punerea în aplicare de măsuri pentru promovarea îmbunătățirii securității și sănătății lucrătorilor la locul de muncă în sectorul educație. Astfel, au avut loc două seminarii de instruire regionale — pe 11 decembrie 2015 în Madrid și pe 29 ianuarie 2016 în Londra, unde au fost prezentate rezultatele studiilor de caz din cele patru țări-țintă și ale sondajului online în rândul organizațiilor membre ale ETUCE și EFEE³.

Orientările practice au fost elaborate în cadrul proiectului „Partenerii sociali promovează locuri de muncă decente în sectorul educație pentru o viață profesională mai sănătoasă”. Acestea se bazează pe activitățile de proiect (un studiu online în rândul organizațiilor membre ale ETUCE și EFEE, interviuri cu personalul didactic și cu reprezentanții partenerilor sociali din 8 școli implicate în studiile de caz din: Belgia, Finlanda, Germania și România și două seminarii de instruire regionale), la care au contribuit activ organizațiile membre ale ETUCE și EFEE (sindicatul și angajatorii din educație de la toate nivelurile de învățământ). Recomandările vizează în primul rând angajatorii și sindicatele din educație din Europa și afiliații lor și se concentrează pe modul de promovare a inițiativelor comune ale partenerilor sociali la nivel european, național, regional și local pentru prevenirea și combaterea pericolelor psihosociale din sectorul educațional.

³ Exemple de bune practici găsiți la adresa: <http://www.csee-etuice.org/en/policy-issues/teachers-health-and-safety/work-related-stress/865-work-related-stress> și la adresa <http://educationemployers.eu/our-social-dialogue-activities/>

În lumina programului comun de lucru privind dialogul social sectorial în domeniul educației (ESSDE) și ținând cont de parteneriatul ETUCE din cadrul campaniei "Gestionarea stresului la locul de muncă", lansate de EU-OSHA, aceste orientări sunt o continuare a acțiunilor pe care ETUCE și EFEE le-au întreprins în domeniul sănătății și siguranței la locul de muncă pentru personalul didactic, inclusiv pentru directorii de școli. În ultimii ani, partenerii sociali au realizat cu succes mai multe proiecte în acest domeniu, de exemplu, proiecte privind gestionarea stresului profesorilor la locul de muncă și a violenței din partea terților, dar și privind aspecte legate de dialogul social, cum ar fi recrutarea și păstrarea personalului în sistemul educațional. Prin aceste orientări, ETUCE și EFEE recunosc necesitatea de a consolida în continuare angajamentul pentru sănătatea și siguranța la locul de muncă în educație și își propun să susțină în continuare implementarea acordurilor-cadru ale partenerilor sociali europeni privind prevenirea stresului la locul de muncă și a violenței și hărțurii la nivel național.

Orientările abordează prioritățile UE stabilite în cadrul strategic al UE privind sănătatea și siguranța la locul de muncă 2014 - 2020, în special în privința acțiunilor recomandate de a analiza implementarea strategiilor naționale privind sănătatea și siguranța la locul de muncă în consultare cu partenerii sociali și a obiectivelor strategice de facilitare a respectării legislației privind sănătatea și siguranța la locul de muncă și de abordare a problemei schimbărilor demografice și îmbătrânirii forței de muncă. Acestea contribuie la ocuparea forței de muncă în UE și la realizarea obiectivelor de politică socială stipulate în Strategia Europa 2020, alături de inițiativele sale emblematice, pentru o creștere economică inteligentă, durabilă și favorabilă incluziunii.

3.2 Definiție

ETUCE și EFEE consideră că instituțiile de învățământ trebuie să fie locuri sigure și sănătoase, care promovează succesul în procesul de predare și învățare. Instituțiile de învățământ — de toate nivelurile și acoperind atât personalul didactic și nedidactic care activează în sectorul educațional (învățământul preșcolar, primar, secundar, învățământul și formarea profesională, învățarea în rândul adulților și învățământul superior și cercetarea) — constituie locurile de muncă ale directorilor de școli, ale profesorilor și ale personalului didactic, dar în primul rând, acestea constituie instituții de învățământ pentru elevi. Astfel scopul acestora este de a susține crearea unei atmosfere în care elevii să poată studia, iar profesorii și întregul personal din sectorul educațional să-și poată efectua activitățile în medii pozitive, sănătoase și sigure.

Potrivit Agenției Europene pentru Securitate și Sănătate în Muncă (EU-OSHA), riscurile psihosociale sunt generate de conceperea, organizarea și gestionarea precară a activității, precum și de un context social necorespunzător la locul de muncă și pot avea efecte negative pe plan psihologic, fizic și social, precum stresul la locul de muncă, epuizarea sau depresia. Este important să nu se confunde riscurile psihosociale, precum volumul de muncă excesiv, cu condițiile în care mediul de lucru, deși deosebit de stimulator și uneori provocator, este favorabil, lucrătorii fiind bine pregătiți și motivați să își realizeze cât mai bine sarcinile de serviciu. Un mediu psihosocial favorabil sporește performanțele și dezvoltarea personală, precum și bunăstarea psihică și fizică a lucrătorilor.

Lucrătorii se confruntă cu stresul când cerințele de la locul de muncă sunt prea mari, depășindu-le capacitatea de adaptare. Pe lângă problemele de sănătate psihică, lucrătorii care se confruntă cu un stres prelungit pot dezvolta ulterior probleme grave de sănătate fizică, de exemplu afecțiuni cardiovasculare sau musculo-scheletice.

La nivelul organizației, printre efectele negative se numără performanța generală (profesională) slabă, creșterea absenteismului și prezentismului (prezența lucrătorilor la locul de muncă când sunt bolnavi și nu își pot îndeplini în mod eficient sarcinile de serviciu) și creșterea numărului de accidente și vătămări. Absențele tind să fie mai lungi decât cele care au la bază alte cauze, iar stresul la locul de muncă poate să contribuie și la creșterea ratei de pensionare anticipată. Conform estimărilor, costurile suportate de angajatori și de întreaga societate sunt considerabile, ridicându-se la miliarde de euro la nivel național.

Acest document reflectă activitățile ETUCE, EFEE și ale organizațiilor lor membre privind locurile de muncă decente în sectorul educație pentru o viață profesională mai sănătoasă, în baza cărora urmează să fie întreprinse alte acțiuni la nivel european, național, regional și local.

Pentru a introduce o schimbare de durată asupra mediului educațional, acțiunile care determină și consolidează valorile fundamentale ale școlii (de ex.: respect reciproc, spirit civic și democratic) trebuie să înceapă într-o fază incipientă și să implice toate părțile interesate din educație, partenerii sociali, directorii de școli, profesorii, elevii și părinții. Astfel, sunt necesare investiții eficiente și bine direcționate în calitatea educației și formării la toate nivelurile pentru a asigura instituții educaționale sănătoase și sigure, care să ofere o educație de calitate.

3.3 Scop

Aceste orientări practice caută să ofere recomandări concrete pentru autoritățile, angajatorii și sindicatele din sectorul educație din Europa, precum și pentru afiliații acestora, privind modul de promovare a locurilor de muncă decente în sectorul educației pentru o viață profesională mai sănătoasă prin intermediul inițiativelor comune ale partenerilor sociali la nivel european, național, regional și local pentru prevenirea și combaterea pericolelor psihosociale din sectorul educațional. Scopul este de a susține partenerii sociali din sectorul educație și membrii afiliați ai acestora pentru a elabora strategii și acțiuni concrete de sporire a conștientizării importanței asigurării unor condiții de muncă mai sănătoase și mai

sigure pentru toate părțile interesate relevante din instituțiile de învățământ, inclusiv părțile care se ocupă de aspecte ale educației la nivel european. În esență, aceste orientări caută să ajute autoritățile, angajatorii și sindicatele din educație să îmbunătățească și să mențină condiții de muncă decente și de o calitate înaltă în sectorul educațional, cu scopul final de a avea o educație de calitate.

Acest set de orientări nu oferă o abordare universală, ci trebuie perceput ca un instrument, care urmează să fie evaluat și ajustat la contextul național privind condițiile de muncă sănătoase și sigure, luând în considerare mai ales circumstanțele fiecărui loc de muncă în parte.

3.4 Recomandări – Faceți primul pas!

Se recomandă acțiuni specifice pentru următoarele trei niveluri de bază (la nivel european, național și de instituție de învățământ).

La nivel european este important ca partenerii sociali din educație:

- Să crească gradul de conștientizare în rândul partenerilor sociali și a părților interesate din sectorul educație de la nivel european și național cu privire la impactul direct al investițiilor în sănătatea și bunăstarea personalului didactic, asupra calității educației, precum și cu privire la contribuția acestora la reducerea costurilor mari cauzate de performanțele slabe, absenteism și consecințele pe termen lung asupra sănătății personalului;
- Să încurajeze partenerii sociali din educație de la nivel național, regional și local pentru a se implica pro-activ în prevenirea și combaterea riscurilor și pericolelor psihosociale, folosind cadrul dialogului social și acordurile colective;
- Să combată stigmatizarea riscurilor și pericolelor psihosociale și a stresului la locul de muncă pentru a informa scepticii că aceste riscuri nu constituie o problemă individuală, ci țin de mediul de muncă și de organizarea lucrului;
- Să recunoască, în contextul unor vieți active mai lungi, necesitatea unei abordări de tip „pe durata întregii vieți” (de exemplu privind combaterea stresului) fiindcă modul de lucru al tinerilor profesori le poate afecta viața profesională ulterioară;
- Să promoveze includerea prevenirii pericolelor psihosociale în formarea inițială a profesorilor și în dezvoltarea profesională continuă atât pentru directorii de școli, cât și pentru personalul didactic;
- Să creeze o platformă de schimb a bunelor practici și a orientărilor comune de politici elaborate de partenerii sociali din sectorul educațional la nivel național, regional și local;
- Să consolideze colaborarea europeană și cooperarea partenerilor sociali privind managementul sănătății la locul de muncă în școli;
- Să pledeze în continuare pentru implementarea cadrului strategic privind sănătatea și siguranța la locul de muncă la nivel național în sectorul educațional și asimilarea prevederilor acestuia în recomandările specifice fiecărei țări;
- Să monitorizeze și să urmărească implementarea acestor orientări;

La nivel național / regional este important ca partenerii sociali din educație:

- Să elaboreze orientări clare privind programa de învățământ, instruirea și bunăstarea profesorilor (inclusiv privind prevenirea pericolelor psihosociale), incorporându-le într-o strategie cuprinzătoare de recrutare și păstrare a personalului didactic, în vederea creșterii atractivității profesiei de profesor și a statutului personalului didactic;
- Să ia în considerare impactul reformelor anterioare din educație înainte de a introduce alte schimbări;
- Să crească în continuare nivelul de conștientizare de către directorii de școli și personalul didactic a necesității prevenirii riscurilor și a pericolelor psihosociale prin includerea acestor aspecte în formarea inițială și dezvoltarea profesională continuă a profesorilor, cu scopul de a împărtăși informațiile despre pașii care pot fi întreprinși pentru promovarea unui echilibru mai bun între viața personală și profesională.
- Să combată stigmatizarea riscurilor și pericolelor psihosociale și a stresului la locul de muncă pentru a informa scepticii că aceste riscuri nu constituie o problemă individuală, ci țin de mediul de muncă și de organizarea lucrului;
- Să încurajeze și să promoveze evaluarea regulată a riscurilor după cum solicită legislația internă privind sănătatea și bunăstarea personalului la locul de muncă pentru a identifica necesitățile reale ale personalului didactic, inclusiv riscurile cu care se confruntă acesta și să pună în aplicare măsuri corespunzătoare care nu se aplică doar pe hârtie, ci și în practică, de exemplu implicarea personalului în deciziile cu privire la strategiile de reducere a stresului la locul de muncă;
- Să ofere dovezi și date privind sănătatea și bunăstarea personalului didactic, spre exemplu, prin calcularea rentabilității investițiilor pentru pașii întreprinși întru asigurarea sănătății și siguranței în sectorul educațional;
- Să ia în considerare impactul pozitiv al acestor măsuri asupra sănătății economice atunci când are loc implementarea reformelor, măsurilor sau a oricăror acțiuni ce vizează sectorul educațional;
- Să susțină inspecțiile de muncă care includ prevenirea pericolelor psihosociale și care sunt desfășurate cu scopul de a susține și încuraja instituțiile de învățământ să pună în practică măsuri corespunzătoare de combatere a stresului la locul de muncă și pentru a crea un mediu de lucru decent care previne pericolele psihosociale;
- Să evalueze măsurile întreprinse cu regularitate pentru a se asigura că acestea rămân adecvate și contribuie la prevenirea riscurilor psihosociale;
- Să încurajeze elaborarea de orientări naționale privind măsurile și pașii concreți întreprinși pentru a preveni și soluționa riscurile și pericolele psihosociale, precum stresul de la locul de muncă în instituțiile de învățământ;
- Să se asigure că comitetele naționale pentru securitatea și sănătatea în muncă includ pericolele psihosociale în programul de lucru și că vizează în mod activ prevenirea stresului la locul de muncă;
- Să se axeze pe crearea unor locuri de muncă sigure și sănătoase și să caute să promoveze pași rezonabili care pot fi realizați prin intermediul unei acțiuni comune a partenerilor sociali și de care să se poată bucura toate părțile interesate implicate;

- Să promoveze o cultură pozitivă a muncii atât în privința așteptărilor rezonabile din sistemul educațional și din instituțiile de învățământ, cât și în privința rolului personalului didactic;
- Să încurajeze acțiuni la nivel național pentru a susține profesorii, directorii de școli și alt personal didactic în dezvoltarea lor profesională (inclusiv instruirea inițială și dezvoltarea profesională continuă a profesorilor) pentru a include prevenirea riscurilor și pericolelor psihosociale în procesul de instruire privind sănătatea și siguranța la locul de muncă, precum și alte domenii relevante precum incluziunea, educația pentru nevoi speciale etc.;
- Să implice toate părțile interesate din educație într-o strategie de mentorat și să revizuiască cu regularitate această strategie;
- Să promoveze crearea sistemelor de sprijinire a personalului didactic care se întoarce la muncă după un concediu medical lung;
- Să ofere timp și măsuri de stimulare a cooperării pentru susținerea personalului și să creeze echipe de suport multi-profesionale, incluse în programele de sănătate naționale/regionale;
- Să identifice și să depună cereri de finanțare europeană, națională și regională pentru asigurarea durabilității acestor activități la nivelul instituțiilor de învățământ;

La nivel local (instituție de învățământ), este important ca partenerii sociali din educație:

- Să efectueze cu regularitate, conform legislației, evaluarea riscurilor pentru fiecare loc de muncă care include pericole psihosociale și să asigure monitorizarea acestora prin feedback, precum și dezvoltarea măsurilor corespunzătoare cu scopul de a reduce și, preferabil, de a elimina pericolele;
- Să promoveze o cultură a spiritului de echipă printre colegi (de ex. prin predarea în echipă, învățarea colaborativă și/sau evaluarea între colegi) care permite recunoașterea și conștientizarea semnelor de stres la locul de muncă și a pericolelor psihosociale în fazele timpurii de dezvoltare și răspunsul pozitiv la orice preocupări legate de bunăstare;
- Să permită și să utilizeze schimburile de informații privind sănătatea și bunăstarea personalului, atât într-un cadru formal (de ex. proceduri oficiale de raportare privind sănătatea sau discuții între directorii de școli și personal), cât și informal (de ex. discuții între colegi) în vederea promovării unei culturi pozitive de încredere și echitate în rândul personalului și al directorilor de școli, care să permită oferirea de reacții și să încurajeze asumarea prevenirii riscurilor psihosociale;
- Să elaboreze diferite metode de apreciere a personalului, atât la nivel de colectiv, cât și la nivel individual;
- Să ofere posibilități pentru profesori de a face schimb de experiență și opinii într-o atmosferă relaxată, de exemplu prin rezervarea de timp special pentru această activitate și/sau prin amenajarea de încăperi în acest scop;
- Să încurajeze elaborarea unui cod de conduită pentru și împreună cu întreaga comunitate școlară (cu implicarea directorilor de școli, a profesorilor, studenților și părinților), care să stabilească clar așteptările și rolurile elevilor, personalului didactic, directorilor de școli și părinților în baza unui respect reciproc;

- Să elaboreze un ghid pedagogic de referință pentru prevenirea riscurilor psihosociale, inclusiv în domenii specifice precum nevoile speciale sau instruirea profesorilor;
- Să ia în considerare starea fizică a clădirii instituției de învățământ, precum și circumstanțele comunității în care aceasta funcționează, atunci când se examinează pașii ce urmează a fi efectuați pentru a combate stresul. Să promoveze utilizarea propriilor atribuții ale școlilor pentru a întreprinde pași activi pentru implementarea schimbărilor, de exemplu încurajarea directorilor de școli din școli vecine să schimbe între ei bunele practici privind evaluarea riscurilor și combaterea stresului la locul de muncă. Să țină cont de faptul că măsurile pot implica atât resurse financiare, de exemplu încăperi pentru personal sau camere destinate relaxării, cât și resurse de personal, de exemplu profesori de sprijin pentru copiii cu nevoi speciale sau programe de mentorat care susțin profesorii debutanți și astfel contribuie la păstrarea lor în activitatea didactică.
- Să stabilească o cooperare stârnă cu reprezentanții sindicatelor din învățământ și a reprezentanților cu răspunderi specifice privind securitatea și sănătatea lucrătorilor și să îi ajute să își îndeplinească rolul prin oferirea de informații și consiliere.

4 Acronime

AFIEE	Asociația Angajatorilor Finlandezi Independenți din Învățământ (Finlanda)
EFEE	Federația Europeană a Angajatorilor din Educație
EFTA	Asociația Europeană a Liberului Schimb
ESSDE	Dialogul social sectorial european în sectorul educației
ETUCE	Comitetul Sindical European pentru Educație
UE	Uniunea Europeană
EU-OSHA	Agenția Europeană pentru Securitate și Sănătate în Muncă
F.E.CC.OO	Federación de Enseñanza Comisiones Obreras (Spania)
FFAW	Centrul de Cercetare pentru Științe Ocupaționale din Freiburg (Germania)
FSLI	Federația Sindicatelor Libere din Învățământ (România)
ISTAS	Institutul sindical pentru locuri de muncă, mediu și sănătate (Spania)
NUT	Sindicatul național al profesorilor (Regatul Unit)
SEGEC	Secretariatul General pentru Educație Catolică (Belgia)
VBE	Asociația pentru Educație (Germania)

5 Publicații și rapoarte

Studii de caz:

[Raport privind studiul de caz din Belgia](#)

[Raport privind studiul de caz din Finlanda](#)

[Raport privind studiul de caz din Germania](#)

[Raport privind studiul de caz din România](#)

Seminarii de instruire:

[Primul seminar de instruire, Madrid](#)

[Al doilea seminar de instruire, Londra](#)

Raport de cercetare:

[Rezultatele sondajelor online și ale studiilor de caz](#)

**European Trade Union Committee for Education
Comité syndical européen de l'éducation**

Bd du Roi Albert II, 5 – 9th Floor
B-1210 Bruxelles, Belgique

T + 32 2 224 06 91/2
F + 32 2 224 06 94

*secretariat@csee-etu.org
www.csee-etu.org*